

Økning i jordbruksinntektene på Østlandet i 2024

Gårdbrukerne på Østlandet hadde i gjennomsnitt kr 537 100 i jordbruksinntekt i 2024, en økning på 51 prosent fra 2023. Bedre kornavlinger og moderat prisvekst på flere viktige innsatsfaktorer preger resultatet. Kornbrukene bedrer sitt økonomiske resultat etter et svært dårlig kornår i 2023. Bruk med produksjon av korn og svin, sau og melkeproduksjon fikk også bedre jordbruksinntekt. Bruk med produksjon av storfekjøtt fortsetter nedgangen fra 2023.

Dette går fram av NIBIOs årlige driftsgranskinger. I 2024 var det med 329 bruk fra Østlandet i undersøkelsen som omfattet 932 bruk totalt for 2024. Det som her kalles jordbruksinntekt, er vederlag til alt jordbruksarbeid og egenkapital per årsverk.

Stor økning i jordbruksinntekt

Jordbruksinntekten til østlandsbonden ble på 537 100 kroner i gjennomsnitt. Resultatet økte mest på flatbygdene hvor økningen var 67 prosent, mens «andre bygder» fikk 33 prosent høyere inntekt enn året før. Jordbruksinntekten i 2024 var henholdsvis kr 583 600 og kr 481 800 i de to områdene. 2024 markerte det nest høyeste inntektsåret for jordbruk på Østlandet siden 2015, om en ser på inntektene for siste 10-årsperiode i faste 2024-kroner.

Endring i produsentpriser for flere jordbruksprodukter

Produsentprisen uten tilskudd økte for enkelte husdyrprodukter, og mest for melk fra ku og melk fra geit, med 6 prosent hver. Prisen på kukjøtt og annet storfekjøtt fikk en nedgang på henholdsvis 3 og 7 prosent, og prisen på slaktegris gikk også ned med 3 prosent

For kornprisene var det en nedgang på 3 prosent for bygg og 4 prosent for hvete. Havre hadde tilnærmet lik pris som i 2023. Prisnedgangen skyldes redusert kvalitet og en høyere andel fôrkorn etter sensommerregnet. Sammenlignet med prisutviklingen fra 2022 til 2023 var det dårligere prisutvikling for de fleste produkter.

Økte avlinger

2024 var det et godt kornår på Østlandet sammenlignet med året før. Det var en stor økning i avlinger for alle kornslag fra 2023 til 2024, både på flatbygdene og i «andre bygder». Avlingsnivået er likevel ikke like høyt som toppåret 2022.

På Østlandet ble hveteavlinga 432 kg per dekar i 2024, eller 50 prosent høyere enn året før. Det var avlings økning også for bygg og havre med henholdsvis 52 og 40 prosent. Det ga 463 kg per dekar for bygg og 414 kg for havre.

Avlingsnivået var en del større på flatbygdene enn i «andre bygder». Totalt sett for korn oppnådde flatbygdene 17 prosent større avlinger enn i «andre bygder»

Også de registrerte avlingene av poteter og grovfôr økte fra 2023 til 2024, og for grovfôr var økningen omtrent like stor både på flatbygdene og i de andre bygdene på Østlandet.

Tilskuddene økte

I 2024 gikk summen av tilskudd opp med 13 prosent for brukene på Østlandets flatbygder og med 14 prosent i «andre bygder». For flatbygdene var det areal- og distriktstilskudd til grøntsektoren som økte mest, og for «andre bygder» var det produksjonstilskudd for husdyr som økte mest. Tilskudd utgjør henholdsvis 24 og 39 prosent av produksjonsinntektene for flatbygder og «andre bygder».

Sammensetningen av produksjonsinntektene på gjennomsnittsbruket

Sammensetningen av produksjonsinntektene er forskjellig for flatbygdene og «andre bygder». På flatbygdene er inntektene fra fjørfehold inkludert egg den største, etterfulgt av svinehold med henholdsvis 15 og 9 prosent av inntektene. Deretter kommer melk (6%) og storfeslakt (6%). Sau og andre dyr betyr lite. I «andre bygder» er det melk (21%) og storfeslakt (12%) som er viktigst. Fjørfe (8%) og sau (2%) kommer deretter.

Inntekter fra planteproduksjon økte med 44 prosent på Østlandet i 2024. På flatbygdene utgjør inntekten fra planteproduksjon 35 prosent av samlede produksjonsinntekter. Korn utgjorde 52 prosent av inntektene fra

planteproduksjonen på flatbygdene. I «andre bygder» kommer 13 prosent av produksjonsinntektene fra planter og 49 prosent av dette er fra korn.

Produksjonsinntekten gikk opp 17 prosent på flatbygdene, og opp 12 prosent i «andre bygder». Inntekter fra husdyrhold gikk ned med 7 prosent på flatbygdene, men gikk opp 11 prosent i «andre bygder». Melkeinntektene gikk opp med 7 prosent i flatbygdene og økte med 24 prosent i «andre bygder». Melkeprisen økte med 37 øre fra 2023 til 2024, og den ekstra økningen i inntekt i «andre bygder» fra melk skyldes en økning på 18 prosent i liter omsatt melk.

På Østlandet var det nedgang i inntekter fra storfekjøtt og slaktegris, om lag uendret for sauekjøtt og økning for fjørfe.

Økning i arbeidsinnsats

Det gjennomsnittlige arbeidsforbruket for driftsgranskingsbruk på Østlandets flatbygder var 2 481 timer, en økning på 12 prosent fra 2023. For «andre bygder» var arbeidsforbruket på 2 606 timer, som er en nedgang på 2 prosent fra 2023. I gjennomsnitt for alle brukene på Østlandet var det en liten økning i arbeidsinnsatsen i jordbruket.

Moderat økning i kostnadene

Kostnadene i jordbruket økte med 6 prosent på flatbygdene og 5 prosent i «andre bygder». I 2024 var det faste kostnader som økte mest.

Variable kostnader gikk ned med 4 prosent på flatbygdene, og økte med 2 prosent i «andre bygder» og utgjorde henholdsvis kr 1 164 300 og kr 877 000. Fôrvarer er en stor kostnadspost i begge regioner og utgjør litt under halvparten av de variable kostnadene. For flatbygdene var det en nedgang på 9 prosent og for «andre bygder» økte fôrkostnadene med 5 prosent. Såvarer hadde en økning i begge regioner med henholdsvis 34 prosent og 5 prosent for flatbygder og «andre bygder». Utgifter til handelsgjødsel hadde en nedgang på 15 prosent på flatbygder og 14 prosent på «andre bygder».

Faste kostnader økte både på flatbygdene og i «andre bygder», og ble på henholdsvis kr 1 436 900 og kr 1 183 500. Avskrivninger utgjorde 25 prosent av de faste kostnadene i flatbygdene og 28 prosent i «andre bygder». Begge regioner hadde økning i avskrivninger, og størst var økningen i flatbygder der den var på 10 prosent. Økte avskrivninger kommer av økte investeringer, som det var for begge landsdelene. Kostnader til elektrisk kraft gikk opp på flatbygdene, men gikk ned i «andre bygder». For drivstoff var det en kostnadsøkning på 2 prosent for flatbygder, og en økning på 3 prosent for «andre bygder». Kostnader til leid arbeid og maskinleie økte for flatbygdene, men gikk ned for «andre bygder».

Variasjon i lønnsomhet mellom driftsformer

Melkebruk utgjør fortsatt en stor gruppe i landbruket på Østlandet, og resultatene fra denne drifts-formen gir store utslag på resultatet for hele materialet. Bruk med «melk og storfekjøtt» på flatbygdene hadde kr 478 000 i årsverksinntekt, en økning på kr 20 400 fra året før. I «andre bygder» var det en økning på kr 142 400, og det ga en årsverksinntekt på kr 480 200.

«**Storfekjøtt**» som gruppe i driftsgranskingene, teller 15 bruk på flatbygdene og 13 bruk i «andre bygder». Driftsformen hadde en nedgang i årsverksinntekt på kr 40 900 i flatbygdene og på kr 37 900 i «andre bygder». For flatbygdenes del var resultatet kr 260 900 i årsverksinntekt, og i «andre bygder» kr 290 000. Dette er små grupper, og resultatene er derfor sårbare for store endringer på enkeltbruk eller utskifting av bruk.

Mange bruk på Østlandet har **kornproduksjon** eller korn i kombinasjon med andre produksjoner, og kornåret 2024 var et godt år for østlands-bonden. Kornbrukene i begge regionene fikk bedre kornavlinger i 2024 enn året før, men fortsatt ikke like mye som i toppåret 2022. Flatbygdene hadde en kraftig økning i årsverksinntekten og ble stående med kr 815 400 i jordbruksinntekt. I «andre bygder» ble årsverksinntekten på kr 377 200.

Kornproduksjon har ofte langt under ett årsverk per bruk, og det blir dermed ekstra store utslag når resultatet regnes om til jordbruksinntekt per årsverk. Driftsoverskuddet på flatbygdene var i 2024 kr 426 000 og for «andre bygder» var kr 188 700. For flatbygdene og «andre bygder» var arbeidsinnsatsen henholdsvis 0,5 og 0,4 årsverk.

Andre driftsformer i kombinasjon **med korn** var preget av det gode kornåret i 2024. «Korn og gris», som tradisjonelt har vært en lønnsom driftsform, oppnådde kr 567 400 i inntekt, eller 41 prosent mer enn året før og det er inntekt fra kornproduksjon som øker mest for disse brukene. For de andre kombinasjonene er det for få observasjoner i hver gruppe til at det blir publisert resultater.

Sauekjøttproduksjonen på Østlandet foregår mest i «andre bygder». Bruk med ensidig sauekjøttproduksjon i denne landsdelen hadde en økning i årsverksinntekt fra 2023, og oppnådde kr 345 100. Det var omtrent det samme arbeidsforbruket på denne gruppen, og en liten nedgang i omsatt mengde sau- og lammekjøtt. Prisene på lammekjøtt gikk noe opp, men det er i hovedsak en svak økning i kostnadene kombinert med en økning i tilskudd som gir økt årsverksinntekt.

Økte investeringer

Nettoinvesteringen på østlandsbrukene sett under ett har vært forholdsvis høye siste ti-årsperiode. I 2024 var det nettoinvesteringer på kr 160 000 på flatbygdene og kr 301 000 i «andre bygder». For flatbygdene er dette en nedgang fra året før, mens for «andre bygder» er det en økning. Nettoinvesteringene er størst for jord, veier, frukttrær og bær i flatbygdene og for driftsbygninger i «andre bygder»

Jordbruksfradrag gir inntektsvirkning

Redusert skatt for landbruket ved hjelp av jordbruksfradrag er et virkemiddel fastsatt i jordbruksoppgjørene. Maksimale fradrag i 2024 var kr 195 000. Av driftsgranskingsdeltakerne på Østlandet var det 60 prosent som oppnådde maksimalt fradrag, mens 6 prosent ikke hadde noe jordbruksfradrag i det hele tatt fordi jordbruksdrifta gikk med underskudd. Dette er noen flere med maksimalt fradrag og noen færre uten fradrag enn i 2023. Deltakerne på østlandsbrukene hadde i 2024 et gjennomsnittlig jordbruksfradrag på kr 158 700.

Nettoinntekt og gjeld

Brukerfamiliens samlede inntekter for 2023, fratrukket rentekostnader og kårutgifter, var kr 1 649 700 i Østlandets flatbygder og kr 1 567 400 i «andre bygder». Det er en økning på 31 prosent i flatbygdene og 21 prosent i «andre bygder». Brukene på flatbygdene hadde høyere rentekostnader enn brukene i «andre bygder». I 2023 hadde begge regionene en stor økning i betalte renter, og økningen fortsatte i 2024. I alt var rentekostnaden kr 302 000 og kr 228 300 for henholdsvis flatbygdbrukene og brukene i «andre bygder».

Gjeldsprosenten til brukene i flatbygdene i 2024 var 42, eller to prosentpoeng mer enn i 2023. Brukene i «andre bygder» har forholdsvis mindre gjeld og hadde en gjeldsprosent på 40 ved slutten av 2024. Dette er ett prosentpoeng mindre enn året før.

Definisjon av de ulike regionene

Det som kalles Østlandet, omfatter fylkene Østfold, Akershus, Innlandet, Buskerud, Vestfold og Telemark. Det som omtales som flatbygder, er lavlandet rundt Oslofjorden og områdene langs de store sjøene og vassdragene sør på Østlandet. Flatbygdene omfatter også ravinelandskap og andre arealer som er langt fra flate. «Andre bygder» er områder som normalt har litt dårligere klimatiske forhold for plantevekst enn flatbygdene. Skogs-, dal- og fjellbygder hører hjemme i «andre bygder». En kommune er vanligvis ikke delt mellom regionene.

Driftsgranskningene skal være representative for landbruket i de ulike regionene, men kan ikke sies å være representative ned på fylkesnivå.

Undersøkelsen er en regnskapsstatistikk som bygger på skatteregnskap omgjort til driftsregnskap. Det hentes også data om produksjon og tilskudd fra ulike registre. Gårdbrukerne gir supplerende opplysninger om arbeidsforbruk, avlinger og beitetider.

Resultatmål

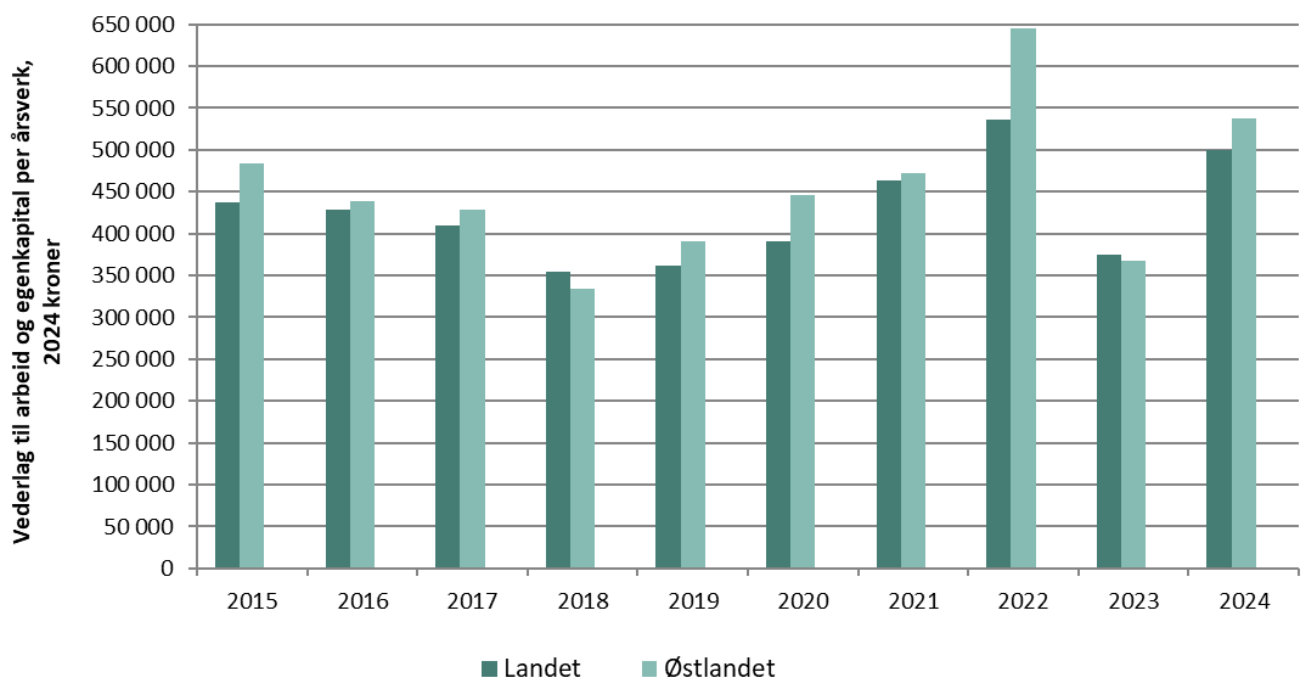
Driftsgranskningene bruker mange resultatmål. Det som her kalles jordbruksinntekt, er vederlag til alt jordbruksarbeid og egenkapital per årsverk. For å beregne dette, trekkes kostnader ved jordbruksproduksjonen, inkludert avskrivninger, ifra samlede produksjonsinntekter i jordbruket. Deretter legger en til kostnader til leid hjelp og trekker ifra jordbrukets andel av gjeldsrenter og kårutgifter. For å få resultatet per årsverk, må tallet deles på medgåtte arbeidstimer og multipliseres med 1 845 som er antallet timer i et jordbruksårsverk.

Skattejustert vederlag er vederlaget til arbeid og egenkapital korrigert for inntektseffekten av jordbruksfradraget. Alle som driver jordbruk i egen regi, kan benytte dette fradraget ved skatteliggingen så lenge næringsinntekten er positiv. Se under.

Næringsinntekt er det som ellers kalles driftsoverskudd. Driftsoverskuddet er produksjonsinntekter minus kostnader. Til kostnadene regnes varekjøp, vedlikehold, avskrivninger, forsikringer, lønninger, energi- og leiekostnader og administrasjon, men ikke rentekostnader.

Familiens nettoinntekt er samlet overskudd fra alle næringer, lønn, pensjoner, sykepenger og renter, fratrasket gjeldsrenter og verdien av kårytelser til tidligere eier.

Jordbruksinntekt per årsverk à 1845 timer for Østlandet og landet i perioden 2015 – 2024

Kontaktperson ved NIBIO

Håvard Rønningen Graarud

Rådgiver, divisjon Kart og statistikk

Telefon: 412 84 067

E-post: havard.graarud@nibio.no

Yujie Qi Wenstøp

Seniorrådgiver, divisjon Kart og statistikk

Telefon: 476 58 853

E-post: yujie.qi.wenstop@nibio.no

Ordforklaringer

Jordbruksinntekt blir målt som lønn til alt arbeid og rente på egenkapital per årsverk.

Produksjonsinntekt er inntekter fra plante- og/eller husdyrproduksjonene.

Jordbruksfradraget er skattelette i form av et ekstra fradrag i alminnelig inntekt.

Nettoinntekt er alle inntekter til brukerfamilien både i og utenfor bruket med fradrag for gjeldsrenter og kår. Alle verdier i teksten er oppgitt i nominelle verdier.